

ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ:Α'1

ΕΤΟΣ:2017-2018

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ 4 ΟΜΑΔΩΝ:

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΛΕΓΑΚΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΥΣΙΔΗΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΚΙΟΥΡΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
- ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ
- ΜΕΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΟΙΗΣΗ (ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ)
- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗΣ
- ΠΗΓΕΣ

• ΚΡΟΥΣΤΑ ΟΡΓΑΝΑ:

- **ΤΟ ΤΥΜΠΑΝΟ** : όργανο κατεξοχήν «γυναικείο», χρησιμοποιείτο περισσότερο στις οργιαστικές λατρείες – πχ Βακχικές. Όπως και όλα εξάλλου τα κρουστά, δεν χρησιμοποιείτο για καθαρά μουσικούς σκοπούς, αλλά κυρίως σε τελετές και λατρευτικού χαρακτήρα θρησκευτικές εκδηλώσεις.
- **ΤΑ ΚΡΟΤΑΛΑ Ή ΚΡΕΜΒΑΛΑ** : ξύλινα κρουστά αντίστοιχα με τις σημερινές καστανιέτες. Χρησιμοποιούνταν για να κρατάνε τον ρυθμό των χορευτών και συνήθως τα κρατούσαν γυναίκες.
- **ΤΑ ΚΥΜΒΑΛΑ** : κατασκευασμένα από μέταλλο, συνδέονταν κατεξοχήν με την διονυσιακή λατρεία και τελετές. Είχαν ασιατική προέλευση και μολονότι χρησιμοποιούντο δεν θεωρούντο όργανα με ουσιαστική αξία.

Πνευστά

- **Ο ΑΥΛΟΣ & Ο ΔΙΑΥΛΟΣ** : το σημαντικότερο αρχαιοελληνικό πνευστό, χρησιμοποιείτο σε όλες σχεδόν τις ιδιωτικές και δημόσιες τελετές, στους εθνικούς αγώνες, στις πομπές και φυσικά στις παραστάσεις τραγωδίας. Είχε χαρακτήρα οργιαστικό και ήταν συνδεδεμένος με την λατρεία του θεού Διονύσου.
- **Η ΣΥΡΙΓΞ** : πνευστό ιδιαίτερα ταπεινής θέσης, χρησιμοποιείτο ευρύτατα από τους ποιμένες ήταν μάλιστα συνδεδεμένη με τον θεό Πάνα – η πολυκάλαμη εκδοχή του οργάνου ονομαζόταν μάλιστα «σύριγγα του Πανός». Η σύριγγα δεν χρησιμοποιείτο για καλλιτεχνικούς σκοπούς.
- **Η ΣΑΛΠΙΓΞ** : Κατασκευασμένη από χαλκό. Δεν χρησιμοποιούνταν για καθαρά μουσικούς σκοπούς, αλλά για πολεμικά σαλπίσματα καθώς και για τελετουργικούς σκοπούς.
- **ΤΟ ΚΟΧΥΛΙ** : μια φυσική σάλπιγγα. Οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν συνήθως τρίωνα ή κάσση ή στρόμβο.

Έγχορδα

- **Η ΛΥΡΑ** : το πλέον διαδεδομένο έγχορδο της αρχαίας Ελλάδας, ένα μουσικό όργανο ιδιαίτερα δημοφιλές αφού δεν ήταν όργανο απαραίτητα των επαγγελματιών. Σύμβολο του Απόλλωνα, η λύρα δεν χρησιμοποιείτο σε εκδηλώσεις σε ανοιχτούς χώρους, ενώ ήταν το κατεξοχήν όργανο για εκπαίδευση των νέων. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως το εθνικό όργανο των αρχαίων Ελλήνων.
- **Η ΦΟΡΜΙΓΞ** : η παλαιότερη ίσως μορφή / εκδοχή της αρχαίας κιθάρας, κατεξοχήν συνδεδεμένη με την απόδοση από ραψωδούς των ομηρικών επών. Θεωρείτο ιερό όργανο και ίσως υπήρξε το πιο αρχαίο έγχορδο.
- **Η ΚΙΘΑΡΙΣ** : συνήθως με τετράγωνη βάση είναι το μουσικό όργανο που απαιτεί δεξιότητα γιαυτό χαρακτηρίζεται ως το όργανο των επαγγελματιών κιθαρωδών και των μεγάλων μουσικών αγώνων. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας πιο τελειοποιημένος τύπος λύρας. Όπως φαίνεται στις διάφορες παραστάσεις από αγγεία, κλπ, οι βραχίονες και ο ζυγός υποστηρίζονται από ένα μηχανισμό με ελάσματα που εξασφάλιζε την τάση των χορδών και πολύ πιθανόν επέτρεπε στον μουσικό να «κλειδώνει και να ξεκλειδώνει» το ζυγό έτσι ώστε περιστρέφοντάς τον να αλλάζει το τονικό ύψος όλων των χορδών μαζί. Το αριστερό χέρι περασμένο τον τελαμώνα (όπως και στη λύρα), άγγιζε επιλεκτικά κάποιες χορδές ούτως ώστε να σταματά η δόνησή τους κατά την κρούση του πλήκτρου. Οι χορδές της κιθάρας αλλά και της λύρας την κλασική εποχή ήταν 7-8.

- **Η ΒΑΡΒΙΤΟΣ** : με πιο μεγάλους βραχίονες και ως εκ τούτου με πιο μεγάλες χορδές, το μουσικό αυτό όργανο έχει χαμηλότερη έκταση, και ήχο γλυκύτερο και πιο βαρύ από εκείνο της λύρας.
- **Η ΠΑΝΔΟΥΡΑ Ή ΠΑΝΔΟΥΡΙΣ** : τρίχορδο όργανο, πρόγονος του λαούτου, ονομαζόμενο από τους αρχαίους και ως τρίχορδον.

Κανονάκι 79 τόνων:

- Το Επιγόνιο ή Κανονάκι (ονομασία που προέρχεται από τον κανόνα -το πειραματικό μονόχορδο του Πυθαγόρα) είναι γνωστό στην Ελλάδα από την αρχαιότητα ως τρίγωνο ή επιγόνειο και τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία ως ψαλτήρι. Είναι νυκτό όργανο, με εντέρινες χορδές, παίζεται με δύο πένες που προσδένονται με μεταλλικές δακτυλήθρες στους δείκτες των δύο χεριών.

Ψαλτήρι:

- Σε κάθε χορδή, κινητοί καβαλάρηδες υψώνουν τους φθόγγους σύμφωνα με τα μικροδιαστήματα της παραδοσιακής μουσικής κλίμακας όπου κινείται ο οργανοπαίκτης. Το σαντούρι είναι έγχορδο κρουστό επίπεδο μουσικό όργανο. Το όνομά του προέρχεται εκ της ελληνικής λέξεως ψαλτήριον μέσω της περσικής γλώσσας σαντούρ. Κατασκευάζεται συνηθέστερα από ξύλο καρυδιάς. Έχει σχήμα τραπεζοειδές επί του οποίου φέρονται οριζοντίως και επάλληλα 72 μεταλλικές χορδές, ανά τρεις για κάθε φθόγγο, αποδίδοντας έτσι 24 νότες, με τις μεγαλύτερες σε μήκος χορδές στο κάτω μέρος και τις μικρότερες στο άνω.

Σαντούρι με τα ραβδία του:

- Οι χορδές του οργάνου αυτού, "χορδίζονται" στο 1/4 με ειδικά "ωτία" που φέρονται συνηθέστερα επί της δεξιάς πλευράς του οργάνου και οι οποίες κρούονται με μικρά ραβδία, οι άκρες των οποίων φέρουν μεταλλικές κοιλόμορφες σφύρες (σαν κουταλάκια). Το σαντούρι χρησιμοποιείται κυρίως στην παραδοσιακή μουσική της Ελλάδος.

- Η βυζαντινή μουσική είναι η εξέλιξη και καλλιέργεια της αρχαίας ελληνικής μουσικής και πήρε το όνομα αυτό από την περιοχή του Βυζαντίου που είναι η πρώτη ονομασία της πρωτεύουσας της νέας αυτοκρατορίας, κατά τον Κωνσταντίνο Παπαρηγόπουλο.

ΕΓΧΟΡΔΑ ΟΡΓΑΝΑ:

Έγχορδα Μουσικά Όργανα

 <p>κιθάρα</p>	 <p>ηλεκτρική κιθάρα</p>	 <p>πιάνο</p>	 <p>σαντούρι</p>
 <p>βιολί</p>	 <p>κοντραμπάσο</p>	 <p>άρπα</p>	 <p>λύρα</p>
 <p>μπουζούκι</p>	 <p>ούτι</p>	 <p>μαντολίνο</p>	 <p>μαγλαράς</p>

ΑΕ

- ΚΛΕΙΣΤΑ
- Τα ελάττωμα
διάφραγμα
ή αν
- Τα γαλβανισμένα
κατηγορία
γλωττίδα
- Τα χαλαρά
δόντια
στα
ο κά

ς, κλειστά

κύριες
τα διπλής

τη

αι

ΚΡΟΥΣΤΑ ΟΡΓΑΝΑ:

- **Τύμπανα**
- Το τύμπανο είναι ένας χαρακτηρισμός που διακρίνει ορισμένα κρουστά μουσικά όργανα, και συγκεκριμένα αυτά που φέρουν ελαστική μεμβράνη, τεντωμένη στο άνοιγμα ενός κοίλου σώματος (το αντηχείο). Το τύμπανο παράγει ήχο κυρίως μέσω της κρούσης. Ανάλογα με τον τύπο του οργάνου και την επιλογή τεχνικής, παίζεται με διάφορους τρόπους: το αφρικάνικο τζέμπε παίζεται με τα χέρια, τα ινδικά τάμπλα παίζονται με τα δάχτυλα, ενώ στην περίπτωση του ταμπούρου, ο τυμπανιστής χρησιμοποιεί κρούστες/μπακέτες
- **ΠΛΗΘΙΑ**
- Αποτελείται από μια μεμβράνη στερεωμένη σε ένα κυκλικό τελάρο και διάφορα ζεύγη από μέταλλο που κουδουνίζουν. Τα περισσότερα ντέφια που βλέπει κανείς σήμερα στη δυτική λαϊκή μουσική είναι χωρίς τη μεμβράνη. Το ντέφι παίζεται με διάφορους τρόπους: Κρατώντας το ή στερεώνοντάς το σε μια βάση, χτυπώντας το με το χέρι ή κάποιο ξύλο, κουνώντας το, ή χτυπώντας το στο πόδι.
- **Κρόταλα**
- **Κύμβαλα**
- **Σείστρα**

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ

- Ο Νίκος Γκάτσος γεννήθηκε στην Αρκαδία από τους αγρότες Γεώργιο Γκάτσο και Βασιλική Βασιλοπούλου. Σε ηλικία πέντε ετών έμεινε ορφανός από πατέρα. Τέλειωσε το Δημοτικό και το Γυμνάσιο, όπου γνώρισε τα λογοτεχνικά βιβλία, τις μεθόδους αυτοδιδασκαλίας ξένων γλωσσών, το θέατρο και τον κινηματογράφο. Έτσι, όταν το 1930 μετέβη στην Αθήνα για να εγγραφεί στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών ήξερε αρκετά καλά Αγγλικά και Γαλλικά, είχε μελετήσει τον Παλαμά, τον Σολωμό και το δημοτικό τραγούδι και παρακολουθούσε τις νεωτεριστικές τάσεις στην ποίηση της Ευρώπης. Στην Αθήνα εγκαταστάθηκε με τη μητέρα του και την αδερφή του και άρχισε να έρχεται σε επαφή με τους λογοτεχνικούς κύκλους της εποχής. Πρωτοδημοσίευσε ποιήματά του, μικρά σε έκταση και με κλασικό ύφος, σε περιοδικά. Καθοριστική υπήρξε η γνωριμία του με τον Οδυσσέα Ελύτη το 1936. Συνδέθηκε με το ρεύμα του ελληνικού υπερρεαλισμού.

- Το μοναδικό βιβλίο που εξέδωσε όσο ζούσε είναι η ποιητική σύνθεση «Αμοργός», η οποία θεωρείται κορυφαία δημιουργία του ελληνικού υπερρεαλισμού με επίδραση στους νεότερους ποιητές, σηματοδοτώντας την σύγχρονη ελληνική ποίηση. Έκτοτε δημοσίευσε τρία ακόμη ποιήματα: το «Ελεγείο», το «Ο ιππότης κι ο θάνατος» και το «Τραγούδι του παλιού καιρού», αφιερωμένο στον Γιώργο Σεφέρη.
- Ο Γκάτσος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη μετάφραση θεατρικών έργων, για το Εθνικό Θέατρο, το Θέατρο Τέχνης και το Λαϊκό Θέατρο. Αφορμή υπήρξε το έργο «Ματωμένος γάμος» του Ισπανού ποιητή Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, που το μετέφρασε το 1943. Μετέφρασε δύο ακόμη θεατρικά έργα του Λόρκα, «Το σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα» (1954) και «Ο Περλιμπλίν και η Μπελίσσα» (1959). Μετέφρασε, επίσης, επτά μονόπρακτα του Τεννεσσή Ουίλλιαμς (1955-59). Παράλληλα και για βιοποριστικούς λόγους συνεργάστηκε με την «Αγγλοελληνική Επιθεώρηση» και με την Ελληνική Ραδιοφωνία ως μεταφραστής, διασκευαστής και ραδιοσκηνοθέτης.
- Η μεγάλη συνεισφορά του Γκάτσου, ωστόσο, είναι στο τραγούδι ως στιχουργού. Έφερε την ποίηση στον στίχο και κατάφερε να δώσει, κυρίως μέσω της συνεργασίας του με τον Μάνο Χατζιδάκη, τον κανόνα του ποιητικού τραγουδιού. Συνεργάστηκε, επίσης, με τον Μίκη Θεοδωράκη, τον Σταύρο Ξαρχάκο, τον Δήμο Μούτση, τον Λουκιανό Κηλαηδόνη, τον Χριστόδουλο Χάλαρη, καθώς και με νεώτερους συνθέτες.

- Γράφοντας συνήθως πάνω στη μελωδία, με πρώτο το «Χάρτινο το φεγγαράκι», μίλησαν στις καρδιές του κόσμου πολλά μεμονωμένα τραγούδια του, καθώς κυκλοφορούσαν σε δισκάκια 45 στροφών, αλλά και ως αυτούσιοι κύκλοι όπως η «Μυθολογία» (1965), το «Ένα μεσημέρι» (1966), η «Επιστροφή» (1970), το «Σπίτι μου σπιτάκι μου» (1972), οι «Δροσουλίτες» 1975, η «Αθανασία» (1976), «Τα παράλογα» (1976), το «Ρεμπέτικο» (1983), η «Ενδεκάτη εντολή» (1985) ή οι «Αντικατοπτρισμοί» (1993). Το σύνολο του στιχουργικού του έργου βρίσκεται συγκεντρωμένο στον τόμο «Όλα τα τραγούδια».
- Ποιήματα και στίχοι του έχουν μεταφραστεί στα Αγγλικά, Γαλλικά, Δανέζικα, Ισπανικά, Ιταλικά, Καταλανικά, Κορεατικά, Σουηδικά, Τουρκικά, Φινλανδικά.
- Τιμήθηκε με το Βραβείο του Δήμου Αθηναίων για το σύνολο του έργου του, ενώ το 1991 του απονεμήθηκε ο τίτλος του Αντεπιστέλλοντος Μέλους της Βασιλικής Ακαδημίας Καλών Γραμμάτων της Βαρκελώνης για τη συμβολή του στη διάδοση της ισπανικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

- Ο Οδυσσέας Ελύτης (πραγματικό ονοματεπώνυμο: Οδυσσέας Αλεπουδέλης, 1911 - 1996) ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, μέλος της λογοτεχνικής γενιάς του '30. Βραβεύτηκε το 1960 με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης και το 1979 με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, ο δεύτερος και τελευταίος μέχρι σήμερα Έλληνας που τιμάται με Νόμπελ. Γνωστότερα ποιητικά του έργα είναι τα Άξιον Εστί, ο Ήλιος ο πρώτος και οι Προσανατολισμοί. Διαμόρφωσε ένα προσωπικό ποιητικό ιδίωμα και θεωρείται ένας από τους ανανεωτές της ελληνικής ποίησης. Πολλά ποιήματά του μελοποιήθηκαν, ενώ συλλογές του έχουν μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε πολλές ξένες γλώσσες. Το έργο του περιλαμβάνει ακόμα μεταφράσεις ποιητικών και θεατρικών έργων. Υπήρξε μέλος της Διεθνούς Ένωσης Κριτικών Έργων Τέχνης και της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Κριτικής.

- Ένα από τα χαρακτηριστικά της οποίας υπήρξε το ιδεολογικό δίλημμα ανάμεσα στην ελληνική παράδοση και τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό. Ο ίδιος ο Ελύτης χαρακτήριζε τη δική του θέση στη γενιά αυτή ως παράξενη σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «Από το ένα μέρος ήμουν ο στερνός μιας γενιάς, που έσκυβε στις πηγές μιας ελληνικότητας, κι απ' την άλλη ήμουν ο πρώτος μιας άλλης που δέχονταν τις επαναστατικές θεωρίες ενός μοντέρνου κινήματος». Το έργο του έχει επανειλημμένα συνδεθεί με το κίνημα του υπερρεαλισμού, αν και ο Ελύτης διαφοροποιήθηκε νωρίς από τον «ορθόδοξο» υπερρεαλισμό που ακολούθησαν σύγχρονοί του ποιητές.
- Επηρεάστηκε από τον υπερρεαλισμό και δανείστηκε στοιχεία του, τα οποία ωστόσο αναμόρφωσε σύμφωνα με το προσωπικό του ποιητικό όραμα, άρρηκτα συνδεδεμένο με το λυρικό στοιχείο και την ελληνική λαϊκή παράδοση. Οι επιρροές από τον υπερρεαλισμό διακρίνονται ευκολότερα στις δύο πρώτες ποιητικές συλλογές του Προσανατολισμοί (1940) και Ήλιος ο πρώτος (1943).

- Μία από τις κορυφαίες δημιουργίες του υπήρξε το ποίημα Το Άξιον Εστί (1959), έργο με το οποίο ο Ελύτης διεκδίκησε θέση στην εθνική λογοτεχνία, προσφέροντας ταυτόχρονα μία «συλλογική μυθολογία» και ένα «εθνικό έργο».
- Τον «εθνικό» χαρακτήρα του Άξιον Εστί υπογράμμισαν μεταξύ άλλων ο Δ.Ν. Μαρωνίτης και ο Γεώργιος Π. Σαββίδης, ο οποίος σε μία από τις πρώτες κριτικές του ποιήματος διαπίστωσε πως ο Ελύτης δικαιούνταν το επίθετο «εθνικός», συγκρίνοντας το έργο του με αυτό του Διονυσίου Σολωμού, του Κωστή Παλαμά και του Άγγελου Σικελιανού.

- Η μεταγενέστερη πορεία του Ελύτη υπήρξε πιο ενδοστρεφής, επιστρέφοντας στον αισθησιασμό της πρώιμης περιόδου του και σε αυτό που ο ίδιος ο Ελύτης αποκαλούσε ως έκφραση μιας «μεταφυσικής του φωτός»: «Έτσι το φως, που είναι η αρχή και το τέλος κάθε αποκαλυπτικού φαινομένου, δηλώνεται με την επίτευξη μιας ολοένα πιο μεγάλης ορατότητας, μιας τελικής διαφάνειας μέσα στο ποίημα που επιτρέπει να βλέπεις ταυτοχρόνως μέσα απ' την ύλη και μέσα από την ψυχή». Ιδιόμορφο, αλλά και ένα από τα σημαντικότερα έργα του Ελύτη, μπορεί να χαρακτηριστεί το σκηνικό ποίημα Μαρία Νεφέλη (1978), στο οποίο χρησιμοποιεί — για πρώτη φορά στην ποίησή του — την τεχνική του κολάζ.
- Πέρα από το ποιητικό του έργο, ο Ελύτης άφησε σημαντικά δοκίμια, συγκεντρωμένα στους τόμους Ανοιχτά Χαρτιά (1974) και Εν Λευκώ (1992), καθώς και αξιόλογες μεταφράσεις ευρωπαϊών ποιητών και θεατρικών συγγραφέων.

- <http://www.lyravlos.gr/ancient-greek-instruments.asp>
- <https://el.wikipedia.org/wiki>

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

ΤΕΛΟΣ